

Handleplan for borgere med senfølger efter seksuelle overgreb

Indholdsfortegnelse

1. Forord	3
2. Indledning.....	3
3. Formål og sigte	4
3.1. Mål og succeskriterier	4
4. Sådan styrker vi den organisatoriske viden.....	5
4.1. Medarbejdere klædes fagligt på.....	5
4.2. Rum til dialog skabes	5
4.3. I dialogen med borgeren	5
4.4. Henvisning til tilbud.....	5
5. Fra ord til handling	6

1. Forord

I Randers Kommune vil vi styrke den organisatoriske viden sådan, at vi kan støtte borgere, der lever med senfølger af seksuelle overgreb. Det har stor betydning, at krænkede borgere henvises til den rette hjælp i tide, så de negative menneskelige konsekvenser reduceres mest muligt. Borgere, der har været udsat for seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen går ofte under radaren og lever med komplekse udfordringer. Senfølger efter seksuelle overgreb kan være smertefulde, og give både fysiske, psykiske og sociale problemer i livet som voksen. Med handleplanen ønsker socialudvalget at styrke arbejdet til gavn for borgere med senfølger efter seksuelle overgreb, ligesom ønsket er at bidrage til at nedbryde tabuer om emnet og mindske den skam, der er forbundet med at være udsat for seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen.

2. Indledning

Det kan have vidtgående menneskelige konsekvenser, hvis man som barn eller ung bliver udsat for seksuelle overgreb. Mennesker, der udsættes for seksuelle overgreb lider et voldsomt svigt, som kan medføre alvorlige traumatiske reaktioner både på kort og lang sigt. Ofte vil seksuelt misbrugte mennesker udvikle psykiske, fysiske og/eller sociale senfølger, der kan have store konsekvenser senere i livet. Mennesker som lever med senfølger efter seksuelle overgreb er i øget risiko for at opleve social udsathed, hvorfor en organisatorisk opkvalificering har menneskelige gevinster såvel som samfundsmæssige gevinster. De udfordringer, der opstår af senfølger efter seksuelle overgreb i barn- eller ungdommen er komplekse og forskellige fra menneske til menneske. Fælles for mange senfølgeramte er dog en hverdag præget af svære følelser og tanker, der uafsladeligt dukker op. Senfølgeramte vil ofte have behov for støtte og vejledning til at håndtere og mestre konsekvenserne af seksuelle overgreb.

Mange borgere opsøger hjælp og støtte ved kommunen for at håndtere forskellige udfordringer, som et liv med senfølger måtte medføre. Det er en heterogen gruppe, hvor nogle har komplekse psykiske, sociale og/eller fysiske udfordringer, har andre færre eller mildere senfølger. Mennesker som lever med senfølger efter seksuelle overgreb har derfor mange forskellige veje ind i kommunen. Det bliver dermed vigtigt, at de fagprofessionelle har viden om emnet, som kan sættes i spil i mødet med de senfølgeramte, så borgerne kan hjælpes videre til rette behandling.

Ved første øjekast kan senfølger komme til udtryk som tilsyneladende uforklarlige psykiske, sociale og/eller fysiske problemer, der ofte maskerer den primære årsag. Desuden er seksuelle overgreb ofte præget af hemmeligholdelse og kan foregå over længere tid før overgrebene opdages af omverdenen, og andre opdages aldrig. Tilsammen kan dette efterlade kommunale fagprofessionelle med tvivl, usikkerhed og uvished om, hvorvidt der er behov for støtte. Det kan være en vanskelig opgave at opspore senfølgeramte borgere, hvis ikke kommunale fagprofessionelle besidder den rette viden om typiske senfølger og reaktionsmønstre blandt mennesker, der har været udsat for seksuelle overgreb. Et studie af seksuelle overgreb blandt 24-årige danskere anslår at, cirka 2 pct. af en årgang har været udsat for voldtægt i barn- eller ungdommen. Det svarer til omtrent 1.200 børn i en gennemsnitsårgang på 60.000 personer¹.

¹ Amour et al. (2014)

Et andet dansk studie viser at andelen stiger til 3,4 pct., hvis andre typer af seksuel adfærd tages i betragtning². Blandt 15-89-årige danskere har 6,7 pct. mindst én gang oplevet at være udsat for uønskede seksuelle handlinger på baggrund af trusler, tvang eller vold, viser Projekt SEXUS³. Det kalder tilsammen på professionel hjælp til mennesker, som lever med konsekvenserne af seksuelle overgreb.

3. Formål og sigte

Formålet med handleplanen er at styrke socialområdets organisatoriske viden om borgere med senfølger, så målgruppen i højere grad bliver set, hørt og henvist til den rette hjælp, på det rette tidspunkt. Det er ambitionen, at handleplanen ligeledes skal skabe opmærksomhed om emnet og inspirere til at igangsætte tværgående faglige dialoger om problemstillingen. Handleplanen skal tilmed bidrage til at aftabuisere og nedbryde den berøringsangst, som senfølger ofte kan være forbundet med blandt både senfølgeramte og fagprofessionelle.

Ifølge PwC's senfølgeanalyse⁴ er området udfordret af, at den viden, som findes på området, ikke indsamles og formidles systematisk. Derudover peger analysen på, at fagprofessionelle ofte utilsigtet mangler viden om, hvad senfølger er, hvordan borgere med senfølger kan opspores, og hvor senfølgeramte bør henvises til for at modtage rette behandling.

Det er derfor ønsket at styrke den organisatoriske opmærksomhed på målgruppen i socialafdelingen, og herunder med handleplanen indlede tiltag, der skal formidle den nyeste faglige viden om senfølger og tydeliggøre hvor senfølgeramte kan henvises til for at modtage behandling. Handleplanen er udarbejdet med afsæt i Socialstyrelsens håndbog⁵, der indeholder aktuelt bedste viden, inspiration og faglige råd til, hvordan kommunale fagprofessionelle kan hjælpe og støtte senfølgeramte borgere bedst muligt. Det er hensigten at denne handleplan skal være enkel, lettilgængelig og et supplement til Socialstyrelsens anbefalinger og håndbog.

3.1. Mål og succeskriterier

Målet er at understøtte borgere med senfølger efter seksuelle overgreb:

1. Bliver mødt, set og forstået af medarbejdere.
2. Får den støtte de aktuelt har behov for.
3. Bliver hjulpet videre og henvist til rette behandling eller andre tilbud.

For at lykkes med målene, vil vi:

1. Understøtte med viden om og vejledning til at identificere senfølgeramte borgere.
2. Understøtte med viden om og vejledning til at møde og hjælpe senfølgeramte borgere.
3. Understøtte med viden om og vejledning til at henvise senfølgeramte borgere til rette behandling, på rette tidspunkt.

² Christoffersen et al. (2013)

³ Frisch et al. (2019)

⁴ PwC (2019).

⁵ Socialstyrelsen (2022), *Senfølger efter seksuelle overgreb – En håndbog til kommunale fagprofessionelle*.

4. Sådan styrker vi den organisatoriske viden

I følgende afsnit fremgår initiativerne i handleplanen, der skal bidrage til, at den organisatoriske viden om senfølgeramte borgere styrkes på socialområdet. Socialafdelingen opkvalificeres gennem fire overordnede initiativer, der skal: 1) opkvalificere den organisatoriske viden om senfølger; 2) skabe rum til faglige dialoger blandt ledere og personalegrupper; 3) styrke samtalen med borgeren om de svære livssituationer; og 4) synliggøre rette behandlingstilbud til senfølgeramte borgere.

4.1. Medarbejdere klædes fagligt på

Det er en hjørnesteen i indsatsen, at ledere og medarbejdere besidder den rette viden til først at opspore senfølgeramte, og derefter understøtte at den rette hjælp og støtte tilbydes. Medarbejdere i socialafdelingen tilbydes opkvalificering. Det kan ske både via faglige oplæg og dialog i personalegrupperne eller via temadage og fælles undervisning, hvor den aktuelle bedste viden formidles med afsæt i anbefalinger fra Socialstyrelsen eller anden ekspertviden. I Socialstyrelsens håndbog kan ledere og medarbejdere finde viden om senfølger efter seksuelle overgreb og blandt andet om, hvordan senfølgereaktioner kan komme til udtryk. Medarbejdere kan ydermere finde information på socialafdelingens hjemmeside for senfølger, hvor der findes lettilgængeligt aktuelt vidensmateriale og aktuelle behandlingstilbud for senfølgeramte borgere.

4.2. Rum til dialog skabes

Hos medarbejdere kan der opstå tvivl om, hvordan dialogen med borgeren gribes an i de tilfælde, at der er overvejelser om senfølger. Italesættelsen af seksuelle overgreb kan opleves som tabubelagt, ligesom der kan opstå berøringsangst og en bekymring for borgerens reaktion, hvis der spørges ind til emnet. For at skabe faglig opmærksomhed på senfølger understøttes en praksis, hvor der afsættes tid og rum til faglig refleksion og dialog for at skærpe medarbejderes faglige skøn, og derigennem understøtte, at borgere tilbydes den rette hjælp og støtte.

4.3. I dialogen med borgeren

I dialogen med borgere om de svære livssituationer kan medarbejdere oplyse borgerne om, hvad de kan og ikke kan hjælpe med når de som fagprofessionelle er bevidste om deres opgaver og roller som for eksempel socialrådgivere, mestringsvejledere, pædagoger mv. Det skaber transparens i mødet med borgeren, og skal bidrage til at borgere får en tryk oplevelse i dialogen med medarbejderne og støtte til at identificere relevante behandlingstilbud. I Socialstyrelsens håndbog finder medarbejdere faglige råd og vejledning til, hvad de kan gøre før, under og efter en samtale med en senfølgeramt borger.

4.4. Henvisning til tilbud

På socialafdelingens hjemmeside for senfølger efter seksuelle overgreb, kan medarbejdere finde en oversigt over tilbud for senfølgeramte borgere og opsøge aktuelt vidensmateriale. Medarbejdere har via hjemmesiden adgang til lettilgængelige informationer om tilbud og indsatser målrettet senfølgeramte borgere, og kan herunder opsøge faglig viden og vejledning, hvordan fagpersoner kan støtte og hjælpe borgere videre. Oversigten er organiseret sådan at tilbud og indsatser er inddelt efter geografi og type, så medarbejdere let kan vurdere, hvilke tilbud der passer til den enkelte borger.

5. Fra ord til handling

Handleplanen omsættes fra ord til handling ved at:

- Den faglige opmærksomhed på emnet styrkes ved at relevante afdelinger på socialområdet regelmæssigt afsætter tid til faglig refleksion og dialog. Der skabes rum til faglige dialoger, der skal understøtte det faglige fokus. Afdelingerne skal skabe fora, hvor ledere og medarbejdere kan tale om emnet, og give hinanden faglig feedback og sparring. Socialstyrelsens refleksions- og dialogkort anvendes til at facilitere dette.
- En styregruppe etableres, der løbende følger fremdrift og implementering af handleplanens initiativer, for at understøtte en kontinuerlig faglig opmærksomhed i socialafdelingen. Styregruppen evaluerer initiativerne én gang årligt, og drøfter herunder behovet for yderligere initiativer – herunder behovet for dialog i MED-systemet.
- Alle (relevante) afdelinger på socialområdet skal iværksætte lokale implementeringsplaner, der skal bidrage til at styrke den lokale viden om senfølgeramte borgere. Der foretages derfor en lokal vurdering, der hviler på målgrupper, roller og viden. De respektive afdelinger i socialafdelingen har således til opgave at vurdere, hvordan handleplanens initiativer implementeres i den lokale kontekst på en hensigtsmæssig facon. I bilag A finder ledere og medarbejdere inspiration til, hvordan den organisatoriske viden kan styrkes i den enkelte afdeling.